

ÇORUMLU

Çorum alkevi Dil, Tarih ve
Edebiyat komitesi çıkarır

YIL : 3 SAYI : 27

1 Ekim 1940

Basıldığı yer : Çorum Vilâyet Matbaası

(Çorumda Yüzük Oyunu (1) Sıra gezme ve sıraya dizme ve söylenilen çığşaklar (2))

EŞREF Ertekin

Çorumda yüzük oyunu Türkiyenin her yerinde olduğu gibi yüzükler (11) filcanın altına saklanılarak oynanılır ve her hususi birikintilerde kadın erkek karışık veyahut yalnız kadın ve yalnız erkekler tarafından oynanılır.

Oyunun şeklini Halkevleri dergilerinden değerli (Burdur) dergisinde sayın arkadaşımız Rahmi Uğur tarafından pek müdekikane etrafıca yazılmış olduğunu gördüğümüz için karilerimize tekrar etmekten bir faide hasıl olmayacağını düşünerek sarfı nazar ediyoruz. Yalnız Çorumda yüzük oyununun hususiyetlerinden olan sıraya dizmede ve söylenilen manzum çığşaklarda şive doğışıklıklarından bilginlerimize bir hizmette bulunuruz ümidile bahis mevzuu yapmayı muvafık gördük:

Sıraya dizme işinden evvel sıra gezme adetinden bir nebze beyan etmeden geçemeyeceğim.

SIRA gezme - bu adet Ço-

rumda kadimden beri sürüp gelmekte olduğunu babalarımız ve dedelerimizden eşidiyoruz. Lâkin eski zamanlarda ne şekil olduğunu ber tafsil bilene tesadüf edemediğimizden biz zamanımızda gördüğümüz ve bildiğimizi yazacağız.

Beş on ahbab bir araya gelecek sıra daveti gezmeğe karar verirler bu davet haftada hangi günde olacak ve davette ne çeşit yemekler bulundurulacak ve hangi gün ve hangi gece arkadaşın yapacağı aralarında kura atmak suretile kararlaştırılır. Her kes gendine isabet eden sıra numarasını defterine yazar birinci numarayı çeken zat davet hangi gece yapılacak ise ayağa kalkarak arkadaşlarını

(1) Filcan oyunu diye söylendiği çoktur.

(2) Çığşak demek makamı tnhkir ve tehzilde söylenilen manzum, mensur kelimelere denir (Filancayı yanımdan çığşaklıca koğdum gibi.

selamlar filanca gece bizdesiniz der ve tayin edilen gece geldikte kaç kişi iseler bilûmum arkadaşlar birinci numarayı çeken arkadaşın evinde toplanmış bulunur.

Bu numara sırası takip edilirken arada gendisine sıra gelen arkadaştan birisinin bir manii zuhur eder ise diğer arkadaşlarından birisi ile numarayı değişe bilir ve yahut ondan sonraki yapacak arkadaş sırasını yaparak devam edüp mazereti dolayısıyla aradan çıkan zatta en sonra sırasını yapar. İşte bu şeklile bir araya gelen ahbablar yerine göre türlü türlü sohbet ve eğlencelerle vakit geçirirler en başta gelen ve en zevkli ve eğlenceli oyunda yüzük yani filcan oyunu olduğu gibi en ziyade bu oyunda da galiplerin mağlupları sıraya dizerek çaldıkları çığşaklardır:

Sıraya dizme. (Burdur) Dergisininin 17 - 18 inci sayısında yazıldığı gibi yüzükte yenilenlere cismen ve kalben eza verecek bir takım oyunlardan ibarettir.

Çorumda sıraya dizme. Galip tarafın başçılı yenilenlerin hepsini diz üstü oturarak bir sıraya dizer eline bir tura yahut maşa gibi bir

zopa alır adeta bir yapımın temelini kuracak bir usta tavrını takınarak baştan başlayub külükle taş yunar gibi elindeki zopa ile (mesela) şu taşın şurası yüksek duruyor der bi çare adamcağızın burnuna bir zopa yerleştirir zopanın önünde taş gibi durmak şarttır çekindikçe kımraştıkça zopalar şiddetlenir kafasına kollarına dizlerine velhasıl adamcağızın biraz çıkıntılı duran her yerine peyder pey zopa inerek düzeltilmeğe çalışılır her kaç kişi var ise hepsini böyle sırasile külükledikten sonra bunları bir defada bir birleri üzerlerine yığarak divar örmeğe başlar ip gerer şakula bakar velhasıl bir taşçı ustası taşları örerken ne yaparsa hepsini tatbika uğraşır hatta bazan su ile çamur ile suvamağa bile yeltenililir. Ve bu işin arasında galip taraf hepsi bir ağızdan aşağıya yazılan çığşakları yerine göre makamı mahsusla çalarak yenilenleri kalbende müteessir ve me'yus hatta kızdırmağa çalışılır her iki tarafta heyecan içinde kimi ağlar kimi güler kimi göz yaşını siler bir halda gece yarlarına bazan da sabahlara kadar devam eder.

Çığşaklar (3)

Ocak başının minderi
Yüzükçülerin mundarı

Gelin baştan başlayalım
Hepisini heşleyelim

Sen neye geldin buraya
Hele ben girmem araya

Yedin havucu oğlan
Açtın tapayı oğlan

Çölmekciden aldım tağar
Yozgadlının fini zağar

Sen bu yolda kalmış yorgun devesin
Senin nene gerek oyun oynarsın

Ekmek sokar kuşağına
Kımıl düşmüş daş

Silkerler dönderi dönderi
Şöylemi oynarlar kıykak
Böylemi oynarlar kıykak

Haşlamayı haşlayalım
Ohiyallı hiyallı canım
Şaşkın zovallı

Seni katarlar sıraya
Ohayallı hayallı
Tu bire maskara

Nakarat

Döktün pirici oğlan
Düzdin sıpayı oğlan

Terziye koydum ağar
Ah bilür oynar bilmez
Oynar ah zovallı zovallı
Ne kızarsın kırmızı büber çehrelî

Sana saman gerek yapıyap yiyesin
Ah bilür oynar bilmez oynar
Ohayallı canım tu bire maskara

Alır gider uşağına
Ohayallı hayallı ne kızarsın
Kırmızı büber çehrelî

(3) Bu çığşaklardan pek açık olanları yazılmayıp bazı kelimelerde sıfırlanmıştır:

Nakarat

Yedin havucu oğlan
Açtın tapayı oğlan

Fenere koydum kandili
Sen dizdirirsin kendini

Biner atın arığına
Bak şu puştun sarığına

İstanbuldan gelir kutu
Darıldınmı itin kö . .

Tarlaya kaktım ardıcı
Kirkûr kâfirin sadıcı

Pınarları taş oluklu
Çingene eşşegi kılıklı

Hamam kapusu keçeli
Seni dü yeni çeri

Döktün pirici oğlan
Düzdün supayı oğlan

Bilmen yüzüğün fendini
Ah bilür oynar bilmez oynar
Ohayallı hayallı canım şaşkın
Zovallı

Gider yolun doruğuna
Şöylemi oynarlar kıykak
Böylemi oynarlar kıykak
Tu bire şaşkı mashara

İçi dolu burun otu
Ah bilir oynar bilmez oynar
Ohayallı hayallı canım şaşkın
Zovallı

Uzadı gittti bir ucu
Ah bilir oynar bilmez oynar
Ohayallı hayallı canım şaşkın
Zovallı ne kızarsın kırmızı büber
Çehreli

Akar sülüklü balıklı
Şöylemi oynarlar kıykak
Böylemi oynarlar kıykak
Tu bire şaşkın mashara

İçinden çıkan peçeli
Ohayallı hayallı canım tu bire
Mashara ne kızarsın kırmızı
Büber çehreli

Nakarat

Yedin havucu oğlan
Açtın tapayı oğlan

Gelin şunlara varalım
Yüzükçü başın bulalım

Beraber oldukta geçtik
Sizin bıyığına sı

Bal çalalım ellerine
Yüzükçüler körlerine

Döktün pirici oğlan
Düzdün sıpayı oğlan

Hal hatırların soralım
Şöylemi oynarlar kıykak
Böylemi oynarlar kıykak
Ohayallı hayallı canım şaşkın
Zovallı

Soğuk soğuk sular içtik
Ohayallı hayallı ne kızarsın
Kırmızı büber çehreli tu bire
Mashara

Bılaşmasın kollarına
Şöylemi oynarlar kıykak
Böylemi oynarlar kıykak
Tu bire mashara

Nakarat

Yedin havucu oğlan
Açtın tapayı oğlan

Alaca işlik diktirir
Bu çalım seni si

Dizini dikmiş oturur
Aklına özür getirir

Ağzında dokuz azısı
Yozgadın uyuz tazısı

Döktün pirici oğlan
Düzdün sıpayı oğlan

Cebine harçlık döktürür
Ohayallı hayallı canım
Şaşkın zavallı tu bire mashara

İnce maslahat bitirir
Ohayallı hayallı canım şaşkın
Zovallı

Ensesi harman yazısı
Ohayallı hayallı canımı şaşkın
Zovallı niye kızdın kırmızı
Büber çehreri

Kalaylı kazan kapağı
Tabak hanenin van van köpeği

İçinde halva topağı
Şöylemi oynarlar kıykak
Böylemi oynarlar kıykak
Ohayallı hayallı tu bire mashara

Vakit daha gayet erdir
Utanırsan arkama gir

Yüzük gök fincandadır der
Ah bilir oynar bilmez oynar
Ohayallı hayallı vah yazık
Şaşkın zovallı tu bire mashara

Nakarat

Müsafirim safa geldin
Bizde Ya . . . dört teklidir

Var atını bağlada gel
Ensenide yağlada gel

Dağdan getirdim mazıyı
Bağlan şu uyuz tazıyı

Dolandırdım hep yazıyı
Şöylemi oynarlar kıykak
Böylemi oynarlar kıykak
Ah bilir oynar bilmez oynar
Tu bire mashara

Atları bütün alıklı
Otur hey maymun kılıklı

Pınarları çift oluklu
Ohayallı hayallı canım şaşkın
Zovallı neye kızdın kırmızı
Büber çehreli tu bire mashara

Açtım açtım yüzük buldum
Kazların tüyünü yoldum

Oturdumda size güldüm
Ah bilir oynar bilmez oynar
Ohayallı hayallı canım şaşkın
Zovallı vah yazık tu bire mashara

Nakarat

Müsafirim safa geldin
Bizde ya . . . dört terklidir

Var atını bağlada gel
Ensenide yağlada gel

—Sonu Var—